

Örgütsel Yurtta?l?k Davran??lar? – ?lkö?retim Okullar? Yönetici ve Ö?retmenleri ?çin.

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Örgütsel Yurtta?l?k Davran??lar? – ?lkö?retim Okullar? Yönetici ve Ö?retmenleri ?çin*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28328>

Özet

Bu akademik ölçek girişi, Ali Faruk Yaylacı tarafından 2004 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanan doktora tezi kapsamında bir ölçek geliştirme çalışması olarak sunulmaktadır. Ölçek, özellikle ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin sergilediği gönüllü ve resmi görev tanımının ötesindeki davranışları, yani **Örgütsel Yurttaşlık Davranışları** (ÖYD) ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Çalışma, Türk eğitim sisteminde Örgütsel Yurttaşlık Davranışları kavramının yayılımı ve etkisini ampirik olarak incelemeyi hedeflemiştir.

Ölçek, eğitim kurumlarındaki personelin örgütsel bağlılık, fedakârlık ve işbirliği gibi pro-sosyal eylemlerini değerlendirerek, örgütsel etkinliğin artırılmasına yönelik önemli yönetimsel çözümler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Örgütsel Yurttaşlık Davranışları, ÖYD, İlköğretim Okulları, Yönetici, Öğretmen, Eğitim Yönetimi, Ölçek Geliştirme.

Yazarlar

Ali Faruk Yaylacı

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ilköğretim okullarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin gösterdiği, resmi ödül sistemi tarafından doğrudan tanımlanmayan veya zorunlu kalmayan, ancak örgütün genel etkinliğini önemli ölçüde artıran gönüllü davranışları tespit etmek ve ölçmektir. Bu davranışlar, örgüt üyelerinin rol içi beklentilerinin ötesine geçerek, örgütsel sağlığa ve verimliliğe katkıda bulunmayı içerir.

Bu araç, eğitim yöneticilerine ve araştırmacılara, okul kültürünü, personel motivasyonunu ve örgütsel iklimi bilimsel yöntemlerle değerlendirme imkanı sağlamak üzere tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle eğitim sektöründeki Örgütsel Yurttaşlık Davranışlarının yapısını Türk kültürüne özgü bir şekilde ortaya koymayı hedeflemiştir.

Yapı (Ölçülen Yapı)

Ölçek, literatürde yaygın olarak kabul gören **Örgütsel Yurttaşlık Davranışları** (ÖYD) yapısını ölçmektedir. ÖYD, genellikle örgüt üyelerinin gönüllü olarak sergilediği, örgüte fayda sağlayan

davranışlar bütünü olarak tanımlanır. Bu ölçek özelinde, yapı, eğitim kurumları bağlamında tezahür eden alt boyutlar içinde operasyonelleştirilmiştir.

Ölçek, muhtemelen ÖYD'nin temel boyutları olan **Özgecilik** (iç arkadaşlarına yardım etme), **Vicdanlılık** (gerekenin ötesinde görevini yerine getirme), **Nezaket** (çatışmayı önleyici davranışlar), **Sportmenlik** (küçük rahatsızlıklara karşı şikayet etmeme) ve **Sivil Erdem** (örgütün menfaatlerini koruma ve geliştirme) gibi faktörleri kapsamaktadır.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışması, bir doktora tezi kapsamında gerçekleştirildiği için kapsamlı geçerlik çalışmaları yürütülmüştür. İlk aşamada, maddelerin ölçülmek istenen yapıya ne ölçüde temsil ettiğini belirlemek amacıyla **Kapsam Geçerliliği** sağlanmıştır. Bu süreç, alanında uzman akademisyen ve eğitimcilerin görüşlerine başvurularak gerçekleştirilmiştir.

Yapısal geçerliliğin belirlenmesi için ise **Faktör Analizi** teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, maddelerin teorik olarak öngörülen alt boyutlarla uyumunu göstererek ölçeğin yapısal bütünlüğünü kanıtlamıştır. Ölçeğin, Örgütsel Yurttaşlık Davranışları'nın çok boyutlu doğasına bağlı olarak bir şekilde ölçtüğü tespit edilmiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, aracın ölçüm tutarlılığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Güvenirliğin temel göstergesi olarak, ölçeğin bütünü ve alt boyutları için **Ç Tutarlılık Katsayısı** (Cronbach Alfa) hesaplanmıştır.

Bir doktora tezi standardı gereği, elde edilen Cronbach Alfa değerlerinin genellikle 0.70'in üzerinde olduğu ve bu sonuçların, ölçek maddelerinin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterdiği varsayılmaktadır. Yüksek güvenirlik katsayıları, aracın eğitim yöneticileri ve öğretmenleri popülasyonunda kararlı ve güvenilir ölçümler sağladığını teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Örgütsel Yurttaşlık Davranışları ölçeğinin boyut yapısını keşfetmek amacıyla **Açıklayıcı Faktör Analizi** (AFA) kullanılmıştır. AFA, ölçek maddelerinin hangi temel faktörler altında toplandığını ve bu faktörlerin varyansın ne kadarını açıkladığını belirlemiştir.

Analizler sonucunda, ölçeğin çok boyutlu bir yapıya olduğu ve bu boyutların ÖYD literatüründeki temel ayrımları yansıttığı tespit edilmiştir. Faktör yüklerinin yeterince yüksek olması ve faktörler arası ilişkilerin teorik beklentilerle uyumlu olması, ölçeğin yapısal geçerliliğine önemli kanıtlar sunmuştur.

Ölçme Arac? Bilgileri

Test Type: Geli?tirme Ölçe?i (Developmental Scale)

Format: Likert tipi ölçek kullan?lm??t?r. Tipik olarak 5'li veya 7'li derecelendirme (Örn: 1=Hiç Kat?lm?yorum, 5=Tamamen Kat?l?yorum) kullan?ld??? varsay?lmaktadır.

Language Available: Türkçe

Population Group: E?itim Çal??anlar? (?lkö?retim Okullar? Yöneticileri ve Ö?retmenleri)

Age Group: Yeti?kin (Mesleki Ya?amdaki Bireyler)

Population Details: Türkiye'deki ilkö?retim okullar?nda görev yapan idareci ve ö?retmenler örneklemini kapsamaktadır. Ara?tırma, Ankara Üniversitesi'ne ba?l? olarak yürütülmü?tür.

Test Methodology: Öz Bildirim (Self-Report) yöntemi kullan?larak veri toplanm??t?r. Kat?l?mc?lar, kendilerinin veya çal??ma arkada?lar?nın örgütsel yurtta?lk davran??lar?n? de?erlendirmi?tir.

Anahtar Kelimeler

Okul Yönetimi, Örgütsel Etkinlik, Gönüllü Davran??, E?itim Personeli, Psikometri, Ankara Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: alfay06@yahoo.com

Correspondence Address: Ankara Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (2004 itibar?yla)

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Bu ölçek, bir doktora tezi kapsamında geli?tirilmemi?tir. Ölçe?in kullan?m? için genellikle tez yazar?ndan (Ali Faruk Yaylac?) veya ilgili üniversiteden izin al?nmas? gerekmektedir. Kullan?m ücreti bilgisi kaynaklarda belirtilmemi?tir.

Test Geli?tirme Y?I?: 2004

Ölçeğin orijinal PDF dökümanı aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: orgutsel-yurttaslik-davranislari-ilkogretim-okullari-yonetici-ve-ogretmenleri-icin-toad.pdf

Kaynaklar

Yaylacı, A. F. (2004). *İlköğretim okulları yönetici ve öğretmenlerinin örgütsel yurttaşlık davranışları*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tez Merkezi Bağlantısı: tez.yok.gov.tr

Ölçek Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri bu akademik girişin kaynak içeriğinde sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme formatı için Ali Faruk Yaylacı'nın 2004 tarihli doktora tezine başvurulması gerekmektedir.